

تحلیل قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای تعاونی‌های تولید کشاورزی شهرستان سیرجان

نسرین اوحدی^{۱*}، ژاله کورکی‌نژاد^۲

۱. کارشناس ارشد اقتصاد کشاورزی

۲. دانشجوی دکتری اقتصاد کشاورزی، عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور سیرجان

(تاریخ دریافت: ۹۲/۱۱/۲۴ - تاریخ تصویب: ۹۳/۰۸/۱۴)

چکیده

با توجه به نقش تعاونی‌های تولید کشاورزی در بهبود نظام بهره‌برداری، افزایش درآمد، اشتغال، تأمین نیازهای اساسی و توزیع مساوی امکانات، باید عملکرد این شرکت‌ها به‌دقت بررسی و ارزیابی شود. مطالعه حاضر با هدف شناسایی قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای تعاونی‌های تولید کشاورزی انجام گرفت. روش این مطالعه، توصیفی-پیمایشی است. اطلاعات لازم با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه در سال ۱۳۹۱ گردآوری شد. سپس این اطلاعات با استفاده از ماتریس SWOT بررسی شدند. با توجه به نتایج تحقیق، نه قوت در برابر پانزده ضعف داخلی و هفده فرصت خارجی در برابر هفت تهدید خارجی شناسایی و بررسی شدند. در مجموع، تعاونی‌های تولید کشاورزی ۲۶ قوت و فرصت به‌عنوان مزیت و ۲۲ ضعف و تهدید به‌عنوان محدودیت و تنگنا دارند؛ بنابراین، آستانه موفقیت تعاونی‌ها بالاست و با ارائه راهبردهای مناسب و با استفاده از قوت‌ها و فرصت‌ها برای رفع ضعف‌ها و تهدیدها می‌توان میزان موفقیت آن‌ها را افزایش داد.

واژه‌های کلیدی: تعاونی‌های تولید کشاورزی، شهرستان سیرجان، ماتریس SWOT.

طبقه‌بندی: Jel: D02, C81

مقدمه

وضعیت اجتماعی روستاییان مؤثرند. آمارها نشان می‌دهد در سال ۲۰۰۷ بیش از ۸۰۰ میلیون نفر، یعنی بیش از ۱۰ درصد مردم جهان، عضو تعاونی بوده‌اند (International Cooperative Alliance website, 2010)، در صورتی که در ایران تا سال ۲۰۰۷، این آمار حدود ۲،۶۳۹،۶۴۱ نفر (۳/۷ درصد از مردم) بود (Ministry of Cooperatives, 2005). این رقم بیانگر کمبود زیرساخت‌ها و برنامه‌ریزی در کشور برای توسعه تعاونی است. تعاونی‌های تولید کشاورزی بهترین سازمان‌هایی هستند که زمینه تجمع نیروهای پراکنده و درعین حال با استعداد و بانگیزه را فراهم می‌کنند و با ارتقای سطح دانش روستاییان، بهبود بهره‌وری منابع روستایی، جلوگیری از مهاجرت روستاییان به شهرها، آشنایی کشاورزان با فناوری پیشرفته و به‌کارگیری نیروی انسانی متخصص، برای رفع نارسایی‌ها و توسعه روستاها نقشی مهم ایفا می‌کنند، اما مطالعات

تعاون، ابزار مناسبی برای توسعه اقتصادی و اجتماعی و از عوامل اصلی ایجاد اشتغال و کارآفرینی است (Samari & Rasol Zadeh, 2009)، به‌طوری که به‌عنوان یکی از بخش‌های مهم اقتصادی کشور، سهمی چشمگیر در اشتغال دارد. مطابق برآوردها، سهم بخش تعاون در اقتصاد کشور حدود ۵ درصد است. این بخش، ۱۲ درصد از کل اشتغال کشور را پوشش می‌دهد (Mansor Bostani, 2010). از گذشته‌های دور، تعاونی‌ها یکی از سازوکارهای انجام آسان‌تر و پسندیده‌تر امور بودند و موجب بهبود و توسعه مناسبات در جوامع انسانی می‌شدند (Eslami Nasab, 2000). امروزه نیز تعاونی‌های بخش کشاورزی، یکی از مهم‌ترین جلوه‌های مشارکت سازمان‌یافته کشاورزان روستایی در امور اقتصادی و اجتماعی به‌شمار می‌روند که در افزایش اشتغال، تولید و ارتقای سطح درآمد و

بهره‌برداری اعلام کرد و تقویت در این زمینه را پیشنهاد داد. Spielman & Bernard (2009) نشان دادند کشاورزان با سطح درآمد پایین، در مقایسه با کشاورزان با درآمد بالاتر، گرایش چندانی به تعاون و همکاری با یکدیگر ندارند. Ozdimer (2005) وضعیت سهامداران را در تعاونی‌های کشاورزی ترکیه ارزیابی کرد و نشان داد دلایل ناکامی این شرکت‌ها، ضعف در اموری مانند سرمایه، یکپارچه‌سازی، آموزش و پژوهش، مدیریت، قانون و ممیزی است. Sadi (2007) با استفاده از تحلیل SWOT نشان داد افزایش سطح آگاهی فنی و تخصصی، افزایش دسترسی به نهاده‌ها، تسهیل ارتباط روستاییان با مراکز دولتی و توسعه مکانیزه کردن، از قوت‌های تعاونی‌های تولید کشاورزی است. در مقابل، محدودیت سرمایه، بی‌توجهی به اصول تعاون و روزمرگی مهم‌ترین ضعف‌های تعاونی‌هاست. فرصت‌های تعاونی‌ها شامل حمایت دولت از بخش تعاون است. نبود برنامه جامع و بلندمدت، نامشخص بودن جایگاه حقوقی و وجود بعضی اختلافات با مؤسسه‌های دولتی، از مهم‌ترین تهدیدهای پیش روی تعاونی‌هاست. Buzarjamheri & Hadizadeh Bazaz (2011) از تحلیل مدل SWOT به این نتیجه رسیدند که ارائه اطلاعات مشاوره‌ای و فنی به اعضا، بالا بودن سطح تحصیلات و آگاهی فنی مدیران عامل و ارتباط مستمر با روستاییان و تشکل‌ها، از عمده‌ترین قوت‌های تعاونی‌های تولید استان خراسان به‌شمار می‌روند. همچنین، نبود نقدینگی لازم برای مساعدت با کشاورزان، تأمین و توزیع نهاده‌های کشاورزی، بازررسانی و خرید محصولات، از مهم‌ترین ضعف‌های درونی هستند. Babaei Fini et al. (2012) در مطالعه‌ای با استفاده از مدل SWOT، تحلیل دلفی و روش راه‌حل توافقی و بهینه‌سازی چندمعیاره، به این نتیجه رسیدند که موانع و مشکلات ساختاری، فعالیت‌های کشاورزی و به دنبال آن عملکرد تعاونی‌های کشاورزی را محدود می‌کند. از این‌رو، بیمه کردن تعاونی‌ها و اعطای تسهیلات ویژه به طرح‌های نوآوری، در تقویت تعاونی‌های کشاورزی و توسعه آن در اقتصاد نقش مهمی ایفا می‌کند. Rathod et al. (2011) با استفاده از تحلیل مدل SWOT به این نتیجه رسیدند که تعاونی‌های گاوداری در ارائه خدمات به دامداران، ضعف‌ها و قوت‌هایی دارند. بعضی از قوت‌های تعاونی‌ها، دسترسی بیشتر اعضا به دانش حرفه‌ای در زمینه تولید مواد لبنی و بازاریابی، استفاده از ماشین‌آلات پیشرفته و استفاده از مدیران تحصیلکرده و باتجربه است. کمبود نیروی متخصص و دامپزشک در ارائه خدمات، همکاری ضعیف بین اعضا و کارکنان و تمایل نداشتن بعضی از

انجام‌گرفته بیانگر موفق نبودن این شرکت‌هاست. مطابق آمارهای موجود در سیرجان، ۲۲ تعاونی تولید کشاورزی، زیر نظارت جهاد کشاورزی فعالیت می‌کنند (Department of Cooperatives city of Sirjan, 2013). مطالعه در زمینه کارایی اقتصادی این تعاونی‌ها نشان می‌دهد تعاونی‌های تولید کشاورزی این شهرستان، کارایی کامل اقتصادی ندارند (Karbasi & Ohai, 2012). در ادامه، به بعضی از مطالعات در زمینه تعاونی‌های تولید کشاورزی اشاره می‌شود.

Daneshvar Kakhaki et al. (2010) از بررسی شرکت‌های تعاونی تولید روستایی استان خراسان رضوی به این نتیجه رسیدند که بیشترین تأثیر در عملکرد گندم و جو، مربوط به متغیر خلاقیت و نوآوری است. پس از آن، متغیرهای ایجاد روحیه تعاون، تجربه عملی و دانش تخصصی، به ترتیب بر عملکرد گندم و جو تأثیر دارند. Salari & Mohammad Gholi (2011) نشان دادند نوع همکاری مدیر عامل با اعضای تعاونی، توزیع نهاده و برگزاری کارگاه‌های آموزشی - ترویجی، از مهم‌ترین راهکارهای اجتماعی اثرگذار بر کارکرد تعاونی‌های تولید روستایی به‌شمار می‌آیند. در این تحقیق، تأمین به موقع نهاده‌ها، برگزاری کلاس‌های آموزشی و ترویجی و افزایش مشارکت اعضا برای رفع مشکلات تعاونی‌ها پیشنهاد شد. Hazrati et al. (2011) به مطالعه تعاونی‌های کشاورزی شهرستان خدابنده پرداختند. با توجه به تحلیل SWOT، در زمینه عوامل داخلی، دریافت اعتبارات و مشارکت بهره‌برداران و در بین عوامل خارجی، حمایت بخش دولتی، بیشترین تأثیر را بر موفقیت تعاونی‌ها دارند، در حالی که فقر اقتصادی و درآمد پایین کشاورزان، پایین بودن سطح سواد و آگاهی اعضا، ناتوانی در اخذ تسهیلات به علت ناآگاهی از اهداف و وظایف تعاون، از مهم‌ترین عوامل داخلی مؤثر بر موفق نبودن تعاونی‌هاست. مشکلات اقتصادی روستا، محدودیت منابع و زیرساخت‌ها و نظارت ضعیف وزارت تعاون بر عملکرد تعاون و نحوه ارائه تسهیلات به تعاونی‌ها، از عوامل خارجی مؤثر بر موفق نبودن تعاونی‌ها به‌شمار می‌رود. Unal (2008) با مقایسه تعاونی‌های موفق و ناموفق در ترکیه به این نتیجه رسید که مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر موفق نبودن این تعاونی‌ها، نبود همبستگی میان اعضا، نبود سرمایه‌گذاری، پایین بودن سطح سواد اعضا و مدیران تعاونی، فروش در خارج از تعاونی، نداشتن مدیران واجد شرایط و کافی نبودن حمایت‌های دولتی هستند. Malayim (2003) در بررسی مشکلات تعاونی‌های تولید در ترکیه، ضعف آموزش و تحقیقات را مهم‌ترین چالش این نظام

ماتریس SWOT		
ضعف‌ها (W)	قوت‌ها (S)	
راهبرد W-O	راهبرد O-S	فرصت‌ها (O)
راهبرد W-T	راهبرد S-T	تهدیدها (T)

مأخذ: Ataei, 2009

تحقیق حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و روش انجام آن توصیفی-پیمایشی است. این بررسی در سال ۱۳۹۱ با استفاده از اطلاعات تعاونی‌های تولید کشاورزی سیرجان- که زیر نظارت سازمان جهاد کشاورزی هستند- در قالب پرسشنامه انجام گرفت. پرسشنامه نیز با توجه به اهداف تحقیق، نتایج ادبیات تحقیق و پرسشنامه‌های مشابه تدوین شد. از مجموع تعاونی‌های تولید کشاورزی شهرستان سیرجان، ۲۲ شرکت، زیر نظارت سازمان جهاد کشاورزی این شهرستان، مشغول فعالیت‌اند (Department of Cooperatives city of Sirjan, 2013)؛ بنابراین، جامعه آماری این تحقیق، شامل ۲۲ تعاونی تولید کشاورزی سیرجان است. در این پژوهش، ابتدا جامعه آماری مدیران بررسی شد و سپس با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی، ۷۷ از میان اعضا با استفاده از جدول بارتلت انتخاب شدند (Bartlett et al., 2007). برای بررسی روایی پرسشنامه‌ها، از نظر کارشناسان تعاونی و استادان دانشگاه و به‌منظور برآورد پایایی پرسشنامه‌ها از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. ضریب آلفای کرونباخ برای بخش‌های مختلف پرسشنامه، ۰/۸۶، ۰/۸۲، ۰/۷۸ و ۰/۹۱ است که پایایی بالای پرسشنامه را نشان می‌دهد. پرسشنامه حاضر شامل فهرستی از قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای پیش روی تعاونی‌هاست که شاخص‌های آن‌ها براساس دیدگاه‌های جامعه آماری، وزن‌دهی و رتبه‌بندی شده است. برای رتبه‌بندی نتایج پرسشنامه‌ها، ابتدا مجموع امتیازهای هریک از پرسش‌ها محاسبه و سپس میانگین مجموع امتیازات، در قالب میانگین وزن‌ها از آن‌ها استخراج شد. امتیازبندی پرسش‌ها براساس درجه اهمیت آن‌ها برای پاسخ‌دهندگان، شامل پنج گزینه (با ۵ امتیاز) بود که به این قرار است: بسیار زیاد (۵ امتیاز)، زیاد (۴ امتیاز)، متوسط (۳ امتیاز)، کم (۲ امتیاز) و بسیار کم (۱ امتیاز). در مرحله بعد، از میانگین وزنی محاسبه شده برای رتبه‌بندی گزینه‌ها استفاده شد.

نتایج و بحث

در این تحقیق، تعاونی‌ها در دو بعد داخلی و خارجی تحلیل شدند. در ادامه این تحلیل‌ها ارائه می‌شوند.

اعضا به شرکت در کلاس‌های آموزشی، از ضعف‌های این تعاونی‌هاست. Toksoy et al. (2009) در تجزیه و تحلیل تعاونی‌های توسعه کشاورزی، نه قوت، یازده ضعف، هفت فرصت و هفت تهدید را شناسایی کردند. سودهای مالیاتی و کمبود امکانات اشتغال، به ترتیب از مهم‌ترین قوت‌ها و ضعف‌های تعاونی‌ها هستند. در مجموع، نتایج نشان داد که تأمین و توزیع به‌موقع نهاده‌ها، برگزاری کلاس‌های آموزشی و ترویجی، مشارکت و همبستگی اعضا، محدودیت سرمایه، حمایت بخش دولتی از تعاون، سطح تحصیلات و آگاهی فنی مدیر عامل، بیمه کردن تعاونی‌ها، دریافت اعتبارات، تسهیل و بهبود راه‌های ارتباطی روستاها با یکدیگر و مراکز دولتی، توسعه مکانیزه کردن و بهره‌گیری از فناوری پیشرفته، اعطای تسهیلات به تعاونی‌ها، کمبود نیروی متخصص، ناآشنایی و تبعیت اعضا از تعاون و محدودیت منابع و زیرساخت‌ها، بر موفقیت یا شکست شرکت‌های تعاونی مؤثرند. با توجه به نقش تعاونی‌های تولید کشاورزی در بهبود نظام بهره‌برداری و نیز افزایش درآمد، اشتغال، تأمین نیازهای اساسی و توزیع مساوی امکانات، باید عملکرد این شرکت‌ها به‌دقت بررسی و ارزیابی شود و ضعف‌ها، قوت‌ها، تهدیدها و فرصت‌های این شرکت‌ها شناسایی شوند. هدف کلی پژوهش حاضر، شناسایی ضعف‌ها، قوت‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای تعاونی‌های تولید کشاورزی شهرستان سیرجان و ارائه راه‌حل‌های مفید و مؤثر برای رفع مشکلات و تنگناهایی است که موفقیت این تعاونی‌ها را به‌چالش می‌کشد.

مواد و روش‌ها

تجزیه و تحلیل راهبردی و طراحی راهبردها (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) (SWOT) راهبردها، محرک‌های توانایی‌های سازمان و راه‌های رسیدن به وضع مطلوب را نشان می‌دهند. در واقع، راهبردها چپستی و چگونگی اقدامات اساسی سازمان را مشخص می‌کنند و بر فضای فکری، کاری و فرایندهای تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری آن احاطه کامل دارند. برای شناسایی، طراحی و پیشنهاد راهبردهای ممکن، از ماتریس SWOT (سوات) استفاده می‌شود (Doweny, 2007). در تحقیق حاضر، از تکنیک تحلیل SWOT برای ارزیابی عملکرد و شناسایی ضعف‌ها و قوت‌های تعاونی‌های تولید کشاورزی استفاده شد که مسائل را در دو بعد داخلی و خارجی تحلیل می‌کند. طرح کلی ماتریس SWOT در زیر نشان داده می‌شود:

تحلیل داخلی

• قوت‌ها شامل هر نوع مهارت یا مزیت ویژه در

تعاونی‌هاست. قوت‌های تعاونی‌های تولید کشاورزی سیرجان براساس رتبه در جدول ۱ نشان داده می‌شوند:

در تحلیل داخلی تعاونی‌های تولید کشاورزی، قوت‌ها و ضعف‌های تعاونی‌ها بررسی می‌شود.

جدول ۱. رتبه‌بندی قوت‌های تعاونی‌های تولید کشاورزی سیرجان

رتبه	میانگین وزنها	مجموع وزنها	قوت‌ها
۱	۳/۲۰	۲۴۷	استفاده از مدیران دارای نمره مدیریتی بالا و تحصیلکرده
۲	۳/۱۸	۲۴۵	داشتن ارتباط با تعاونی‌های دیگر
۳	۳/۱۱	۲۴۰	بالا بودن کیفیت فعالیت‌های ترویجی
۴	۲/۹۸	۲۳۰	دسترسی اعضا به خدمات و نهاده‌ها
۵	۲/۹۲	۲۲۵	افزایش گرایش به استفاده از بیمه محصولات کشاورزی
۶	۲/۸۵	۲۲۰	متنوع بودن فعالیت‌های شرکت تعاونی
۷	۲/۷۲	۲۱۰	مجاورت روستاها با یکدیگر و نزدیکی آن‌ها به شرکت تعاونی
۷	۲/۷۲	۲۱۰	ارتقای سطح تولید و درآمد کشاورزان
۸	۲/۶۶	۲۰۵	کاهش هزینه تأمین مواد اولیه و نهاده‌ها برای اعضای تعاونی

افزایش گرایش به استفاده از بیمه محصولات

کشاورزی در بین اعضای شرکت تعاونی: بیمه به‌عنوان یکی از ارکان مدیریت زراعی، نقش مهمی در حمایت از کشاورزان در برابر حوادث طبیعی و غیرطبیعی داشته است و همچنین، عامل مؤثری در تأمین مشارکت اقتصادی اعضا به‌شمار می‌رود، به‌طوری‌که میزان خطرپذیری اعضا کاهش یافته و تمایل آن‌ها به کاشت محصولات جدید و افزایش سطح زیرکشت بیشتر شده است.

متنوع بودن فعالیت‌های شرکت تعاونی: تنوع فعالیت‌ها

نشان‌دهنده تعداد فعالیت‌های شرکت تعاونی است که شامل اموری مانند زراعت، باغبانی، دامداری، کارشناسی باغات، بیمه محصولات، بیمه روستاییان، توزیع نهاده‌ها و سایر امور می‌شود و هر شرکت تعاونی ممکن است یک یا چند فعالیت را برعهده بگیرد.

مجاورت روستاها با یکدیگر و نزدیکی آن‌ها به

شرکت تعاونی: روستاییان برای انجام امور و تأمین نیازهای خود به تعاونی‌ها مراجعه می‌کنند. قرارگرفتن تعاونی‌ها در مکان مناسب و نزدیک به روستاها، رفت‌وآمدها را به میزان شایان توجهی کاهش داده و فرصت بیشتری برای انجام سایر امور در اختیار روستاییان گذاشته است.

ارتقای سطح تولید و درآمد کشاورزان: عضویت در

تعاونی‌ها بر ارتقای سطح تولید و درآمد کشاورزان تأثیر مثبت داشته است، زیرا افراد عضو تعاونی به‌دلیل دسترسی بیشتر به خدمات و نهاده‌ها و راهنمایی‌های مدیر عامل از توانمندی بیشتری برخوردارند.

استفاده از مدیران دارای نمره مدیریتی بالا، جوان و

تحصیلکرده: در میان عوامل تولید در بخش کشاورزی، مدیریت از جمله عوامل مهم است و به‌عنوان عامل فیزیکی پنهان و غیرفیزیکی تولید، نقش مستقیم و بسزایی در میزان تولید، افزایش عملکرد، کارایی و استفاده بهینه از منابع کمیاب ایفا می‌کند؛ بنابراین، مدیران دارای نمره مدیریتی بالا و تحصیلکرده توانسته‌اند در بهبود سازماندهی اعضا و افزایش کارایی، موفق عمل کنند.

ارتباط داشتن با تعاونی‌های دیگر: تعاونی‌ها با همیاری

یکدیگر مجموعه اقداماتی را برای رسیدن به اهداف مشترک انجام می‌دهند که در میزان موفقیت تعاونی‌ها نقش بسزایی دارد. ارتباط تعاونی‌ها با یکدیگر موجب شده است تعاونی‌هایی که به‌لحاظ اهداف اقتصادی، اجتماعی، آموزشی و... موفق بوده‌اند، بخش اعظمی از دانش، بینش، مهارت و توانایی‌های خود را به سایر تعاونی‌ها انتقال دهند.

بالا بودن کیفیت فعالیت‌های ترویجی: تعاونی‌ها با

استفاده از راهنمایی‌ها و رهنمودهای ترویج‌دهندگان مراکز خدمات کشاورزی توانسته‌اند سطح فعالیت‌های ترویجی را ارتقا دهند.

دسترسی اعضا به خدمات و نهاده‌ها: تعاونی‌های تولید

کشاورزی این امکان را برای اعضای خود فراهم کرده‌اند که نهاده‌ها و خدمات کشاورزی را به‌سهولت در اختیار آن‌ها قرار دهند، به‌طوری‌که این مورد از قوت‌های آن‌ها محسوب می‌شود.

زمینه موفق عمل کرده‌اند و این نهاده‌ها را به قیمت مناسب در اختیار اعضا قرار داده‌اند.

● **ضعف‌ها** شامل محدودیت‌ها یا ناکارایی در استفاده از منابع و مهارت‌ها می‌شوند که مانعی جدی برای عملکرد موفق تعاونی‌ها به‌شمار می‌آیند. ضعف‌های تعاونی‌های تولید کشاورزی سیرجان به‌ترتیب در جدول ۲ می‌آیند.

کاهش هزینه تأمین مواد اولیه و نهاده‌ها برای اعضای

تعاونی: مهم‌ترین عامل در کشت محصولات، استفاده از نهاده‌هاست که در افزایش تولید و درآمد کشاورزان بسیار مؤثر است. این عامل در کنار استفاده بهینه از منابع آب و خاک، نقش مهمی در توسعه کشاورزی دارد. در این راستا، بذر و کود از مهم‌ترین نهاده‌های زراعی هستند که از طریق تعاونی‌ها در اختیار اعضا قرار می‌گیرند. تعاونی‌های تولید کشاورزی در این

جدول ۲. رتبه‌بندی ضعف‌های تعاونی‌های تولید کشاورزی سیرجان

رتبه	میانگین وزن‌ها	مجموع وزن‌ها	ضعف‌ها
۱	۲/۷۹	۲۱۵	استفاده نکردن از متخصصان مالی
۲	۲/۵۹	۲۰۰	محدودیت سرمایه‌گذاری
۳	۲/۵۳	۱۹۵	کاهش سطح زیرکشت، عملکرد و سود تعاونی‌ها در سال‌های اخیر
۳	۲/۵۳	۱۹۵	کاهش مشارکت اقتصادی و روحیه همکاری بین اعضا
۴	۲/۴۵	۱۸۹	پایین بودن میزان دسترسی به ماشین‌آلات و تجهیزات
۵	۲/۴۱	۱۸۶	وجود مقررات دست‌وپاگیر اداری در امر اعطای تسهیلات
۶	۲/۳۱	۱۷۸	کاهش رضایت اعضا از قیمت محصول تولیدی
۷	۲/۲۹	۱۷۷	نبود دسترسی به بازار مناسب برای محصولات کشاورزی
۸	۲/۲۸	۱۷۶	پایین بودن میزان کنترل بیماری‌های دامی
۸	۲/۲۸	۱۷۶	کاهش میزان مشارکت اعضا در تعاونی
۹	۲/۲۷	۱۷۵	نبود دسترسی مناسب به منابع اطلاعاتی و اطلاع از فناوری روز
۹	۲/۲۷	۱۷۵	کاهش یا نبود مسئولیت‌پذیری اعضا
۹	۲/۲۷	۱۷۵	حضور نداشتن کارشناسان و مسئولان در تعاونی‌ها
۱۰	۲/۲۵	۱۷۴	آشنا نبودن و تبعیت اعضا از ویژگی‌ها و اصول تعاون
۱۱	۲/۲۴	۱۷۳	نامناسب بودن وضعیت نظام آبیاری منطقه

کاهش سطح زیرکشت، عملکرد و سود تعاونی‌ها در

سال‌های اخیر: مطابق نتایج تحقیق، سطح زیرکشت، سودآوری و عملکرد تعاونی‌ها در سال‌های اخیر به دلایلی مانند استفاده نکردن از روش‌های نوین در تولید محصول، مکانیزه نکردن، نبود بازار مناسب برای فروش محصول، پایین بودن قیمت محصول و... کاهش یافته است.

کاهش مشارکت اقتصادی و روحیه همکاری بین

اعضا: وجود روحیه همکاری و مشارکت اقتصادی بین اعضا در استفاده بهتر از امکانات موجود، به‌کارگیری امکانات مالی و سرمایه بر گسترش فعالیت‌های تعاونی مؤثر است. در سیرجان، ناتوانی مالی اعضا، به کاهش مشارکت اقتصادی تعاونی‌ها انجامیده است. همچنین، نبود روحیه همکاری بین اعضا به کندشدن روند توسعه آن‌ها منجر شده است.

استفاده نکردن از متخصصان مالی: به‌کارگیری متخصصان

مالی در تعاونی‌ها، آن‌ها را به سمت سودآوری و رشد هرچه بیشتر سوق می‌دهد که تعاونی‌ها در این زمینه موفق نبوده‌اند.

محدودیت سرمایه‌گذاری در تعاونی‌ها: سرمایه، عامل

بسیار مهمی است که سبب محکم‌شدن پایه‌ها و ماندگاری شرکت‌های تعاونی می‌شود. وجود سرمایه کافی و نقدینگی، بر توسعه فعالیت‌های شرکت تعاونی مؤثر است که محدودیت در آن، یکی از چالش‌های پیش روی تعاونی‌ها به‌شمار می‌رود. سرمایه‌گذاری در تعاونی‌ها از دو طریق ممکن است: ۱. از طریق اعضا و ۲. از راه استقراض. اعضا به دلیل ناآگاهی از جایگاه تعاون، تمایلی به سرمایه‌گذاری در آن ندارند. منابع استقراضی شرکت‌های تعاونی، شامل بانک‌ها و مؤسسه‌های اعتباری، صندوق تعاون و کمک‌های دولت می‌شود که در این زمینه به‌صورت موفق عمل نکرده‌اند.

اطلاع از فناوری روز: این امر سبب شده است که تعاونی‌ها در زمینه به‌کارگیری روش‌های نوین، کم‌مهارت باشند و به لحاظ نبود تأمین مالی، توانایی استفاده از فناوری روز را نیز نداشته باشند.

کاهش یا نبود مسئولیت‌پذیری اعضا: انتظارات بالای اعضا و نداشتن امکانات مالی تعاونی‌ها موجب شده است تا میزان مسئولیت‌پذیری اعضا نسبت به تعاونی‌ها کاهش یابد.

حضور نداشتن کارشناسان و مسئولان در تعاونی‌ها: استفاده از کارشناسان و مسئولان، به رشد تعاونی‌های تولید و افزایش سطح دانش و اطلاعات تخصصی بهره‌برداران منجر می‌شود که تعاونی‌ها در این زمینه ناموفق‌اند.

آشنانیدن اعضا با مقررات و تبعیت آن‌ها از ویژگی‌ها و اصول تعاون: آشنانیدن اعضا با مقررات و اصول تعاونی، مانعی جدی برای موفقیت تعاونی‌ها محسوب می‌شود، به‌طوری‌که شناخت کم یا ناآگاهی از اصول تعاون، زمینه‌ساز بروز اختلاف در تعاونی‌هاست و درنهایت، به تضعیف قدرت رقابت در تعاونی‌ها منجر می‌شود.

نامناسب بودن وضعیت نظام آبیاری منطقه: با توجه به اینکه سیرجان از مناطق کویری به‌شمار می‌رود و وضعیت سطح سفره‌های آب زیرزمینی منطقه بحرانی است، سیستم آبیاری منطقه نیز نامناسب است، به‌طوری‌که بیشتر کشاورزان به‌دلیل ناتوانی مالی، روش‌های سنتی را به روش‌های جدید و مقرون‌به‌صرفه ترجیح می‌دهند.

تحلیل خارجی

در تحلیل خارجی تعاونی‌های تولید کشاورزی، فرصت‌ها و تهدیدهای پیش روی تعاونی‌ها بررسی می‌شود.

● **فرصت‌ها** شامل موقعیت‌های مهم و مطلوب تعاونی‌ها هستند، به‌طوری‌که به تداوم فعالیت تعاونی‌ها منجر می‌شوند. مهم‌ترین فرصت‌های پیش روی تعاونی‌های تولید کشاورزی سیرجان در جدول ۳ می‌آید.

● **تهدیدها** موقعیت‌های نامطلوب اما پراهمیت‌اند که موانعی اساسی برای موقعیت جاری یا آتی تعاونی ایجاد می‌کنند. مهم‌ترین تهدیدهای پیش روی تعاونی‌های تولید کشاورزی در جدول ۴ مشاهده می‌شوند.

پایین بودن میزان دسترسی به ماشین‌آلات و تجهیزات: مکانیزه کردن فرایندی است که به تغییر در استفاده از ابزارآلات زراعی منجر می‌شود (Roknadin Eftekhari, 2007). تعاونی‌های تولید کشاورزی به‌دلیل نبود امکانات مالی نمی‌توانند تجهیزات و ماشین‌آلات را در اختیار اعضای خود قرار دهند.

وجود مقررات دست‌وپاگیر اداری در امر اعطای تسهیلات: اعطای تسهیلات در رفع مشکلات مالی شرکت‌های تعاونی مؤثر است، ولی وجود مقررات دست‌وپاگیر اداری، مانعی اساسی برای دریافت تسهیلات توسط شرکت‌های تعاونی شده است. **کاهش رضایت اعضا از قیمت محصول تولیدی:** نبود انبار و تجهیزات مناسب برای نگهداری محصولات، کشاورزان را به فروش محصول در هنگام برداشت یا حتی پیش از موعد برداشت مجبور کرده است. این امر به کاهش قیمت محصول منجر شده است. همچنین، نبود بازار مناسب برای فروش محصولات موجب شده است تا کشاورزان محصول خود را با قیمت پایین به واسطه‌گران بفروشند. این امر درباره محصول پسته به‌عنوان مهم‌ترین محصول منطقه به‌طور کامل مشهود است. علاوه‌براین، خرید نکردن دولت - از جمله خرید تضمینی - به این موضوع دامن زده است.

نبود دسترسی به بازار مناسب برای فروش محصولات کشاورزی: تعاونی‌ها در زمینه اطلاع از بازارهای مناسب و شناسایی مشتریان ناموفق‌اند. وجود بازار مناسب برای محصولات، در ارتقای سطح درآمد اعضا مؤثر است.

پایین بودن میزان کنترل بیماری‌های دامی: عمده‌ترین فعالیت تعاونی‌ها، کشاورزی و دامپروری است. یکی از مسائل مهم در دامپروری، رعایت بهداشت دام و کنترل بیماری‌های دامی است، اما تعاونی‌ها در زمینه کنترل بیماری‌های دامی موفق عمل نکرده‌اند.

کاهش میزان مشارکت اعضا در تعاونی: جلب مشارکت اعضا در تصمیم‌گیری امور تعاونی‌ها، منافع زیادی به همراه دارد، ولی از آنجاکه بیشتر اعضا برای استفاده از امکانات تعاونی و تأمین نیازهای حرفه‌ای به عضویت تعاونی‌ها درآمده‌اند، تمایل چندانی به مشارکت در امور آن ندارند.

نداشتن دسترسی مناسب به منابع اطلاعاتی و

جدول ۳. رتبه‌بندی فرصت‌های تعاونی‌های تولید کشاورزی سیرجان

رتبه	میانگین وزنها	مجموع وزنها	فرصت‌ها
۱	۳/۰۵	۲۳۵	اعطای تسهیلات و وام‌های کم‌بهره با بازپرداخت بلندمدت
۲	۳/۰۲	۲۳۳	تقویت ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری
۳	۲/۹۴	۲۲۷	توسعه طرح‌های تعاونی در قالب حمایت از نوآوری
۴	۲/۸۵	۲۲۰	امکان دستیابی به بازارهای صادراتی و درآمدهای ارزی بیشتر
۵	۲/۸۰	۲۱۶	تأسیس بانک تعاون برای ارائه تسهیلات به تعاونی‌ها
۶	۲/۷۲	۲۱۰	توسعه تجارت الکترونیک و تجهیز تعاونی‌ها به سامانه کارت اعتباری
۷	۲/۵۹	۲۰۰	راه‌اندازی بیمه تعاون
۸	۲/۵۸	۱۹۹	استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی برای بازاریابی
۹	۲/۵۵	۱۹۷	استفاده از تجربیات تعاونی‌های دیگر
۱۰	۲/۵۴	۱۹۶	تقویت زیربناهای بخش کشاورزی و بهبود راه‌های ارتباطی
۱۱	۲/۵۱	۱۹۴	بهره‌گیری از فناوری‌های جدید در تولید محصول
۱۲	۲/۴۶	۱۹۰	کمک و اطلاع‌رسانی مهندسان کشاورزی
۱۳	۲/۴۰	۱۸۵	ترویج شیوه‌های تغییر الگوی کشت
۱۴	۲/۲۰	۱۷۰	ارتباط تعاونی‌ها با مراکز دامپزشکی
۱۴	۲/۲۰	۱۷۰	برگزاری دوره‌های آموزشی برای مدیران تعاونی‌ها
۱۵	۲/۱۰	۱۶۲	برگزاری دوره‌های آموزش مهارت‌های کارآفرینی برای اعضا
۱۶	۲/۰۱	۱۵۵	برگزاری دوره‌های آموزشی مهارت‌های ارتباطی برای اعضا

جدول ۴. رتبه‌بندی تهدیدهای بیش روی تعاونی‌های تولید کشاورزی سیرجان

رتبه	میانگین وزنها	مجموع وزنها	تهدیدها
۱	۳/۱۸	۲۴۵	همکاری نکردن بانک‌های تأمین اعتبار
۲	۳/۱۲	۲۴۱	کاهش حمایت‌های دولت از تولیدکنندگان
۳	۲/۹۸	۲۳۰	همکاری نکردن نهادها و سازمان‌های ذی‌ربط
۴	۲/۹۷	۲۲۹	تحریم سیاسی و اقتصادی علیه ایران در سطح بین‌المللی
۵	۲/۴۶	۱۹۰	کاهش بازده تعاونی‌ها به دلیل ایجاد محدودیت در چارچوب وظایف توسط سازمان تعاون
۶	۲/۰۷	۱۶۰	بالا بودن میزان کارمزد بانکی در امر اعطای تسهیلات
۷	۱/۹۴	۱۵۰	قراردادشستن شرکت تعاونی زیر پوشش وزارت تعاون

این یافته‌ها بیانگر هفده فرصت و هفت تهدید برای تعاونی‌های تولید کشاورزی سیرجان است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

با توجه به نتایج تحقیق، نه قوت در برابر پانزده ضعف داخلی و هفده فرصت خارجی در برابر هفت تهدید خارجی شناسایی و بررسی شدند. در مجموع، تعاونی‌های تولید کشاورزی ۲۶ قوت و فرصت به‌عنوان مزیت و ۲۲ ضعف و تهدید به‌عنوان محدودیت و تنگنا دارند. نتایج مطالعه Sadi (2008) بیانگر وجود سیزده مزیت در مقابل دوازده محدودیت است. Babaei و Fini et al. (2010) در مطالعه‌شان بیست مزیت در مقابل بیست محدودیت و Buzarjamheri & Hadizadeh Bazaz,

2011 هم هفده مزیت در مقابل ده محدودیت را شناسایی کردند. محدودیت سرمایه و نبود نقدینگی، یکی از مهم‌ترین ضعف‌ها در نتایج این مطالعات است. با توجه به تحلیل SWOT و اولویت‌بندی گویه‌ها، در زمینه عوامل داخلی، استفاده از مدیران تحصیل‌کرده و دارای نمره مدیریتی بالا و در ارتباط بودن تعاونی‌ها با یکدیگر دارای بیشترین اهمیت‌اند و بیشترین تأثیر را بر موفقیت تعاونی‌های کشاورزی داشته‌اند. در میان عوامل خارجی نیز اعطای تسهیلات و وام‌های کم‌بهره با بازپرداخت بلندمدت و تقویت ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری، تأثیر بسزایی در موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی دارند. عمده‌ترین عوامل داخلی، موفق نبودن تعاونی‌های تولید کشاورزی، استفاده نکردن از متخصصان مالی و محدودیت سرمایه‌گذاری است. علاوه بر

ب) راهبردهای تنوع (S-T)

- در راستای نتایج تحقیق، راهبردهای تنوع زیر ارائه می‌شود:
- بهره‌گیری از مدیران فعال و دارای نمره مدیریتی بالا، به طوری که این مدیران با استفاده از مهارت‌ها و توانایی‌شان بتوانند با بانک‌های تأمین اعتبار برای همکاری با تعاونی‌ها رابطه برقرار کنند؛
 - استفاده از متخصصان مالی برای حل مشکلات مالی تعاونی‌ها و استفاده از حضور مسئولان و کارشناسان و درمیان‌گذاشتن مشکلات تعاونی با آن‌ها به گونه‌ای که با همیاری آن‌ها دسترسی اعضای تعاونی به خدمات و نهاده‌ها راحت‌تر شود؛

- واقع شدن تعاونی‌ها در مکان مناسب و نزدیک به شهر و بهبود راه‌های ارتباطی به طوری که ارتباط تعاونی‌ها با سازمان‌ها و نهادهای ذی‌ربط مانند سازمان تعاون روستایی، جهاد کشاورزی و اداره تعاون تسهیل شود؛
- تأمین نقدینگی از مهم‌ترین محدودیت‌های تعاونی‌هاست؛ بنابراین، با ایجاد بانک تعاون و صندوق‌های اعتباری می‌توان از میزان این محدودیت کاست. همچنین، باید بستری فراهم شود که تعاونی‌ها در امور اجرایی خود تصمیم‌گیری کنند و نقش دولت محدود به نظارت باشد؛
- حمایت دولت از تعاونی‌ها با دادن یارانه، وام بلاعوض، سهمیه سم و کود، اجرای طرح‌های آموزشی و... برای گسترش فعالیت تعاونی‌ها.

ج) راهبردهای بازنگری (W-O)

- در قالب راهبرد بازنگری، پیشنهادها زیر ارائه می‌شود:
- برگزاری دوره‌های مهارت ارتباطی برای ارتقای ارتباطات، افزایش روحیه همکاری در بین اعضا و افزایش مشارکت اعضا در امور مربوط به تعاونی؛
 - برگزاری کلاس‌های آموزشی مناسب با هدف تغییر نگرش اعضا به فلسفه تعاون و افزایش پابندی آن‌ها به اصول و ارزش‌های تعاون؛
 - بازنگری در ارتباط تعاونی‌ها با مراکز دامپزشکی و استفاده از دامپزشکان و کارشناسان بهداشت در زمینه رعایت مسائل بهداشتی و کنترل بیماری‌های دامی؛
 - اصلاح شیوه‌های الگوی کشت و استفاده از نهاده‌های پربازده برای افزایش سطح زیرکشت، عملکرد و سودآوری؛
 - بازنگری در امر بازاریابی با هدف دستیابی به بازارهای

عوامل داخلی، همکاری نکردن بانک‌های تأمین اعتبار و کاهش حمایت دولت از تولیدکنندگان، از دیگر عوامل مؤثر بر موفق نبودن تعاونی‌های تولید کشاورزی است. مزیت‌ها بیش از محدودیت‌ها در موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی تأثیرگذار بوده‌اند؛ بنابراین، در این پژوهش، آستانه موفقیت تعاونی‌ها بالاست و با ارائه راهبردهای مناسب و استفاده از قوت‌ها و فرصت‌ها و رفع ضعف‌ها و تهدیدها می‌توان بر میزان موفقیت تعاونی‌ها افزود. راهبردهای ارائه شده براساس زمان لازم برای عملیاتی شدن آن‌ها به شرح زیر است:

الف) راهبردهای تهاجمی (S-O)

- با توجه به نتایج، راهبردهای تهاجمی زیر پیشنهاد می‌شود:
- برقراری ارتباط با تعاونی‌های دیگر از راه برگزاری جلساتی برای معرفی تعاونی‌های برتر در زمینه تولید، بازاریابی، عملکرد، سودآوری بالا، کاهش ضایعات و...، همچنین انتقال تجربیات آن‌ها به سایر تعاونی‌ها؛
 - استفاده از علوم و اطلاعات مهندسان کشاورزی که ارتقای کیفیت فعالیت‌های ترویجی، بهره‌وری بیشتر فعالیت‌های کشاورزی و کاهش هزینه‌ها را به دنبال دارد؛
 - برگزاری دوره‌های آموزشی و اطلاعات‌دادن به مدیران تعاونی در زمینه فعالیت‌های مختلف و تشویق آن‌ها برای افزایش تعداد فعالیت‌های تعاونی و تغییر شیوه‌های قدیمی کشت به شیوه‌های جدید؛
 - توسعه تجارت الکترونیک و تجهیز تعاونی‌ها به سامانه کارت اعتباری برای تسریع امور بانکی؛
 - راه‌اندازی بیمه تعاون و تجدیدنظر در میزان حق بیمه کارفرما به گونه‌ای که گرایش به استفاده از بیمه محصولات کشاورزی در بین اعضا افزایش یابد؛
 - یکی از دلایل کشاورزان برای عضویت در تعاونی‌ها، دستیابی به نهاده‌ها با قیمت پایین است؛ بنابراین، با اعطای تسهیلات به تعاونی‌ها می‌توان آن‌ها را در احداث انبارها برای نگهداری نهاده‌ها (به‌ویژه سم و کود) و خرید ماشین‌آلات و ادوات کشاورزی یاری کرد که این امر کاهش هزینه تأمین مواد اولیه و نهاده‌ها را در پی دارد؛
 - تقویت ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری که از طریق تشویق روستاییان به پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، حمایت از بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری و تداوم روند پرداخت وام‌های کم‌بهره و کوتاه‌مدت امکان‌پذیر است.

- نظارت وزارت کشاورزی بر تعاونی‌های تولید کشاورزی و حذف محدودیت‌های تعاون از راه تنفیذ اختیارات به تعاونی‌ها به طوری که در امور مربوط به اداره تعاونی‌ها، سازمان تعاون تصمیم‌گیرنده باشد؛
- توجه به قیمت‌گذاری محصول (به‌ویژه برای پسته به عنوان عمده‌ترین محصول منطقه) از سوی دولت، زیرا نبود قیمت تضمینی برای محصول پسته، تحولات جهانی قیمت پسته و وجود دلالت و میدان‌داران برای خرید این محصول، سبب کاهش قیمت آن، کاهش درآمد کشاورزان و رضایت‌ناداشتن آن‌ها از فروش محصول شده است؛ بنابراین، برای رفع این مشکلات پیشنهاد می‌شود تعاونی‌ها محصول را از اعضا خریداری کنند که برای رسیدن به این هدف، حمایت دولت از تعاونی‌ها ضروری است.
- همان‌گونه که پیداست، راهبردهای بالا، پیشنهادهای پژوهشی هستند. موارد زیر به‌عنوان پیشنهادهای کاربردی ارائه می‌شوند:
- مطابق نتایج، استفاده از مدیران تحصیلکرده، از مهم‌ترین قوت‌های تعاونی‌های تولید کشاورزی محسوب می‌شود؛ بنابراین، پیشنهاد می‌شود در رأس تعاونی‌ها، از این افراد استفاده شود؛ مهارت‌های مهم این مدیران، استقبال از تغییر و تحول، استفاده از روش‌های جدید، توسعه خلاقیت و جلوگیری از رکود در تعاونی‌هاست؛
- محدودیت سرمایه و نبود نقدینگی، یکی از مهم‌ترین ضعف‌های درونی تعاونی‌های تولید کشاورزی است؛ بنابراین، جذب سرمایه با حمایت از بخش خصوصی برای ارتقای تأسیسات و تجهیزات تعاونی‌ها، بازنگری در نحوه تأمین اعتبارات مالی توسط دولت و ایجاد صندوق‌های اعتباری جدید پیشنهاد می‌شود؛
- مشارکت، از مهم‌ترین عوامل تحولات اجتماعی تعاونی‌ها محسوب می‌شود. با توجه به پایین بودن حس مشارکت در بین اعضای تعاونی‌های تولید کشاورزی، باید تقویت حس مشارکت میان روستاییان، آموزش مشارکت، ارائه اطلاعات مشاوره‌ای و فنی به اعضای تعاونی و ارتباط مستمر تعاونی‌ها با روستاییان انجام گیرد.

REFERENCES

Ataei, M. (2009). *Multi-Criteria Decision, Shahrood University Press*. (In Farsi)
 Babaei Fini, O., Rahmani, B. & Hazrati, M.

- صادراتی و درآمدهای ارزی که بر میزان سرمایه‌گذاری شرکت‌های تعاونی می‌افزاید. همچنین، افزایش مهارت‌های بازاریابی برای مدیران توصیه می‌شود؛
- بازنگری در امر اعطای تسهیلات و وام‌های کم‌بهره به تعاونی‌ها در راستای توسعه مکانیزاسیون، تجهیزات و ماشین‌آلات؛
- فراهم کردن بستر مناسب برای بهره‌گیری از فناوری اطلاعاتی برای بازاریابی و تبلیغات برای گسترش فعالیت‌های بازاریابی؛
- ایجاد مراکز تحقیقاتی برای نوآوری در امر تولید و تحقیق و بهره‌گیری از فناوری جدید در راستای افزایش سطح زیرکشت، عملکرد و سودآوری؛
- اصلاح زیربنای بخش کشاورزی، سیاست یکپارچه‌سازی اراضی برای افزایش عملکرد و تقویت نظام آبیاری منطقه با استفاده از شیوه‌های نوین آبیاری که با توجه به کمبود آب در منطقه این امر ضرورت بسیار دارد.

(د) راهبردهای تدافعی (W-T)

- با توجه به راهبرد تدافعی، پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:
- توجه وزارت تعاون به تعاونی‌های تولید کشاورزی و قرارگرفتن این تعاونی‌ها زیر پوشش وزارت تعاون؛
- اندیشیدن تمهیداتی برای حذف مقررات دست‌وپاگیر اداری برای ارائه تسهیلات به تعاونی‌ها؛
- کاهش میزان کارمزد بانکی برای تسهیلات دریافتی تعاونی‌ها که قسط‌بندی آن‌ها به صورت پلکانی از کم به زیاد صورت می‌گیرد تا فرصت رشد و بازپرداخت برای اعضا فراهم شود؛
- حفظ توان رقابتی تعاونی‌ها در امر قیمت تمام‌شده، تنوع تولید و کیفیت بالا به طوری که محصولات تولیدی، بازاریابندی بالایی در سطح بازارهای جهانی داشته باشند؛ به‌ویژه در مورد پسته به‌عنوان مهم‌ترین محصول منطقه که در سال‌های اخیر، به دلیل آلوده‌بودن این محصول به آفات توکسین و رعایت‌نکردن بعضی از اصول بهداشتی، سهم ایران در صادرات این محصول در بازارهای جهانی کاهش یافته است؛

(2012). Analysis effective factors on development of agricultural cooperatives in rural economy (case study: Khodabandeh).

- Arid Region Geographic Studies*, 3(11), 113-132. (In Farsi)
- Bartlett, J.E., Kotrlik J.W. & Higgins C.C. (2001). Organizational research: Determining appropriate sample size in survey research, *Information Technology, Learning, and Performance Journal*, 19(1), 43-50.
- Buzarjamheri, Kh. & Hadizadeh Bazaz, M. (2011). Analysis effective factors on development of product cooperatives in Khorasan Razavi with using SWOT model. *1st National Conference on Geography and Rural Development Planning, Mashhad Moghadas*, 1237-1252. (In Farsi)
- Daneshvar Kakhaki, M., Aamel, H., Hatef, H. & Sarvary, A. (2010). Management of rural production cooperatives in the province. *Journal of Rural Development*, Year XII, 4, 23-37. (In Farsi)
- Department of Cooperatives city of Sirjan, Sirjan city of Statistics Cooperative, unpublished report. (2013).
- Downey, J. (2007). Strategic analysis tools. The chartered institute of management accountants. Topic gateway series NO. 34. www.cimaglobal.com.
- Eslami Nasab, M. (2000). From thought to action. *Cooperation* 1, 1, 4-8. (In Farsi)
- Hazrati, M., Majidi, M. & Rahmani, B. (2011). Factors affecting the success of agricultural cooperatives in the rural economy of the city center Khodabandeh. *Journal of Cooperatives*, 12(3), 89-109. (In Farsi)
- Karbasi, A. & Ohadi, N. (2012). estimate the economic efficiency of agricultural production cooperatives (case study city of Sirjan). *Journal of Cooperatives*, 22(6), 19-1. (In Farsi)
- Malayim, Z.G. (2003). *Cooperative, Yetkin Yayinlari*, Ankara.
- Mansour Bostani, R., Heidari, A. & Sedighi, H. (2010). Factors promote and develop a culture of cooperation in Sistan and Baluchestan Province. *Journal of Cooperatives*, 20, 35 - 53. (In Farsi)
- Ministry of Cooperatives, Office of Statistics and Information Technology. (2007). Ozdemir, G. (2005). Cooperative Shareholder relations in agricultural cooperatives in Turkey. *Journal of Asian Economics*, 16, 315-325.
- Roknadin Eftekhari, A. (2007). Impact assessment of microcredit banks in agricultural development. *Journal of Agricultural Economics and Development*, 56, 45-76. (In Farsi)
- Rathod, P., Nikam, T.R., Landge, S. & Hatey, A. (2011). SWOT analysis of dairy cooperatives: a case study of WESTERN MAHARASHTRA. *International Journal of Research in Commerce & Management*, 2(8), 35-42.
- Sadi, H. (2008). Assess agricultural production cooperatives in the province KABOUDAR AHANG city. *Journal of Rural Development*, 1(2), 140-167. (In Farsi)
- Salari, M. & Mohammad Gholi Niya, J. (2011). The role of social strategies to increase productivity and efficiency in cooperative A Case Study in South Khorasan wheat production in 2007. *Journal of Cooperatives*, 21(1), 87-100. (In Farsi)
- Samari, A. & Rasoul Zadeh, B. (2009). Variables influencing the increase in motivation and achievement in cooperative management. *Journal Public Administration*, 1, 33-50. (In Farsi)
- Spielman, D.J. & Bernard, T. (2009). Reaching the rural poor through rural producer organization? *Food Policy*, 34, 60-69.
- International Cooperative Alliance website (ica). (2010). Stats. Available www.ica.coop
- Toksoy, D., Yenigun., M. & Sen, G. (2009). Evaluation of agricultural development cooperatives in the forest villages by SWOT Analysis (the case study in Macka). *Kastamonu Universitesi Oman Fakultesi Dergisi*, 9(1), 12-18.
- Unal, V. (2008). A Comparative study of success and failure of fishery cooperatives in the Aegean, Turkey. *Journal Compilation* ©2008 Blackwell Verlag, Berlin ISSN 0175-8659.